

עין משפט
גד מצוה

לו:

לֵאֲתוּרַי ממוזר. לואו האזין הכל כשרין לדון דיני נפשות קאי דלאס כן הוה ליה למימר לאתווי חלל דהוי רבותא טפי דלפי' חלל דכשר לצב צקהל פסול לדון דיני נפשות דכתיב אתך דדומה לך ועוד הא צדיקא קתני לה אלף כהנים לויס ישראלים המשאיין לכהונה אלף אהלכל כשריין לדון דיני ממונות קאי וכן מוכח הלכיוותא דעביד אדיני ממונות ואע"ג דצפרק צל סימן (גדה דף מט: ושס) קעציד לריכותא איפכא אדיני נפשות מ"מ נקט עיקר מילתא משום דיני ממונות וא"ת לימא לאתווי סומא דכשר לדון דיני ממונות לתנא דמתני' כדלמריין לעיל (דף לד:) ופסול לדיני נפשות כדאי' בריש מנחות חלילה (בבמות דף קא: ושס) דממעט סומין מדתני רב יוסף כסם שב"ד מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום ומהאי טעמא נמי יש לפסול כל עומין כיון דקאמר קראל דמוס אין כך צמוס ממש איירי וי"ל דמשמע ליה מתני' צפסול יחסין כדלמרי' צזה צוכר (לעיל דף סו:) אמתימין דכא סימן מדע דקתני סיפא אלף כהנים לויס ישראלים המשאיין לכהונה: **תנינא** חדא זימנא. אמילתיא דרב יהודה קשה ליה אמאי איצטריך ליה למימר אתרתי מתניתין לאיתווי ממוזר דאי אמתימין מאי פריך הא קתני התם טובא כה"ג אע"ג דתני להו צשאר דוכתי וכה"ג אשכחן צפרק אלו דברים צפסחים (דף טט: ושס) גבי כלל גדול א"ר עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה:

רבינו חננאל

הלמירדון דון עמו בריני נפשות ומנוין אהויל לשינסי בתלמיד כבון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הוה צריכי לסבריה דרב לא הוה צריכי. יש מי שאומר הואיל ולא חישב קיום שטרות בהדייהו מלל דקיום שטרות בקרובים כשר. ולא היא אלא כיון דקתני דיני ממונות אף קיום שטרות בכלל הוא. ואין קרוב כשר אלא לומר זה כתב ידו של אבי. א"ר אבהו עשרה דברים שחינו במשנתנו בין דיני נפשות לדיני ממונות כולן אין נוהגין בשור הנסקל חזן מכ"ג ותניא אין מושיבין סנהדרין זין אדם וסריס לוי שאהל לזין בנים ר' יהודה מוסיף אף אכורי משום וילא מרחמי וכיון דאין חזן חינה לא חזו ליה זכותא. וחילופא (בבוי) (בבסית) דרחמנא אמר לא תחמוד ולא תכסה עליו: ירושלמי משמא דרי' יוחנן אף פחות מבן עשרים ולא הביא שתי שטרות כשר בדיני ממונות ואינו כשר בדיני נפשות ורישב ברינו של שור. ר' יוסי מוסיף דנין שורי דיני ממונות ביום אחד. דיני נפשות ביום אחד. וכן נראה ונוהגת: אה. חזקיה ור' אחי בשם ר' אבהו אמר אסור לדון דיני ממונות בע"ש מחינת פליגא עליה דתנן לפיכך אין דנין לא בע"ש ולא בערב יו"ט דיני נפשות. הא דיני ממונות דנין והני נמי ר' חייא דאין דיני ממונות בע"ש ואין דנין דיני נפשות בע"ש אומר כאלהכל כאן למעשה: אבל כשרין לדון דיני ממונות כו'. אוקימנא אפילו ממוזר. והא דתנן במס' נדה יש ראוי לדון דיני ממונות אוקימי אפילו גר וקיי"ל בין ממוזר בין גר כשרין לדון דיני ממונות ואין כשרין לדון דיני נפשות שאמר ונשאו אתך במשא העם אתך בדומין לך: סנהדרין היתה כתחי גורן עגולה וכו'.

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

כי קאמר רב *כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה הוה זריכי למה ששמע מרבו אבל לנסבניה למנאח ראיות וליישב הטעמים אינן זריכין הלכך גבירא צדיק נפשיה הוה דאי משום גמרא דשמע מיניה כל ישראל נמי ממשא קבלו ואין אלו טעמים הזנת לצו דנימא אס היתה חכמתו מפי רב אחר הוה אומר טעם אחר: **עשרה דברים**. תנן בזמתי' (דף נב:). **והוא אינו נוהגין דין שור הנסקל**. להיות שזה לדיני נפשות אף על פי שאמרו צפ"ק (דף ג:) לענין עשרים ושלושה כמיתת בעלים כך מיתת השור: **חזן מעשרים ושלושה**. שזריך כ"ג כדני נפשות: **לא ספק**. לרעה ע"פ אחד אבל לתעב מטה לחובה דין השור ע"פ אחד. ומהכא גמיר לכולהו מעלות דלא נהיגי חזן מכ"ג ומסתברא דהיקס לכהי אחי שהוא עיקר דתי ומחילתו אבל כולו איך להלכה אחי ומה לנו לחוס על שור המועד מוטב לקיים צו ובערת הרע (דברים יט): **הא טענה**. הוה ודער פרכיין אמתקפתין ויהי' תנן בזמתי' ואמר האי דקשיא לן ט' הוה משום דאין הכל כשריין ועשרים ושלושה חזא היא דמאי טעמא ממוזר פסול מדיני נפשות משום דעניין כ"ג דהיינו סנהדרי וצסנהדרי כתיב (במדבר יא) ונשאו אתך דדומין לך מיוחסין כמותך: **וקן**. ששכח כבר זכר גדול צניס ואינו רחמני וכן סריס: **מעיפה שכניה**. מורע ישראל:

מכל מוס. פגם משפחה: **מוסו שכניה**. הן דציימי משה הוא דענין מיוחסין שיהו ראוץ שתשרה שכניה עליהן(א): **שכניה**. דכתיב (שם) ואלכלי מן הרומ: **ונשאו אתך**. צסנהדראות שחילק לו יתרו לשפות את העם דאין כאן משום שכניה דכתיב והקל מעליך ונשאו אתך ולא מן ונשאו אתך צמשא העם (שם) יליף דההוא צשנעיס וקניס שהלכו עמו להלל מועד כתיב ומשום שכניה(ב): **מתני'** סנהדרי. אף של כ"ג: **כחאי גורן עגולה**. צעולה היו יושצין כדי שיהו כולן רואין זה את זה לפי שאם היו יושצין צשורה אין פני הראשונים רואין זה את זה וצעולה עליהם אין יושצין לפי שזריכין צעלי דאין והעדים ליכנס לדבר צפני כולם שיהו כולן רואין את העדים ומתקדקין(ג) צדברים ולא שיהא פני העדים ליצורה זו ואלחוייהם לזו: **וקוצין דברי המוזין והמחייבין**. שניהם כותצין דברי המוזין ושניהם כותצין דברי המחייבין שאם יטעה האחד ויכחי כתצו (ד) על של חצירו: **שלושה**. הוה שמתוך טורה הטעמים שירצה עליהן יטעו צדבר אלף א' כותצ דברי המוזין וא' כותצ דברי המחייבין והג' כותצ דברי כולם ומתוך שאין טורה רב עליהם לא יקצרו צדבר ואם יטעה אחד מהם יוכחי כתצ של שלישי: (ט) **יושצין לפניהן**. אף הן כעגולה אלף שהגזולים יושצין על הספקלין והתלמידים על הקרקע:

ועלש **דיני ממונות** ור' יוחנן ור' אבהו אמר אסור לדון דיני ממונות בע"ש מחינת פליגא עליה דתנן לפיכך אין דנין לא בע"ש ולא בערב יו"ט דיני נפשות. הא דיני ממונות דנין והני נמי ר' חייא דאין דיני ממונות בע"ש אומר כאלהכל כאן למעשה: אבל כשרין לדון דיני ממונות כו'. אוקימנא אפילו ממוזר. והא דתנן במס' נדה יש ראוי לדון דיני ממונות אוקימי אפילו גר וקיי"ל בין ממוזר בין גר כשרין לדון דיני ממונות ואין כשרין לדון דיני נפשות שאמר ונשאו אתך במשא העם אתך בדומין לך: סנהדרין היתה כתחי גורן עגולה וכו'.

היינו לדון חצירו וי"ל דשאני ממוזר הואיל ואציו ואמו מישראל מקרב אחין קרינא ציה והאי דקאמר צריכא אע"ג דגר וממוזר חלוקין מ"מ נקט לריכותא דשייכא לפי המשנה השניה סתם ואין חילוק זה מפורש צה וא"ת צריש מנאות חלילה (דף קג: ושס) דל"ל שמואל צר יהודה לרב יהודה תנינא צישרחל צצ"ד של ישראל ולא צצ"ד של גרים ורגיל ר"ת לומר דאותו (רב) שמואל צר [רב] יהודה היה בנו של רב יהודה הינזוואה דלמרי' צפ"ק דקידושין (דף נב:) דגר שאין לו יורשים הוה ונתגייר (ט) הוא וצנו ואינו נראה דל"כ צלא ישראל נמי מיפסיל אפי' צשאר דינין כיון דלאו אמו מישראל ואין לומר דאיצטריך לפסול אפי' לחלילת בני גרים צדני גרים כיון שהורתך ולידתך צקדושה ישראל מעליא נינהו כדלמרי' צפ' נערה (בבבבות דף מד: ושס) לענין נערה המאורסה דהורתה ולידתה צקדושה ישראלית מעליתא היא זריץ לומר דאיצטריך צישרחל לפסול גר לחלילה אפילו אמו מישראל רב ועל צזעל מוס דמשה לאו צזעל מוס הוה כדלמריין צפרק (ט) אלו מומין **אתך** בדומין לך. אף על גב דמתאך נמי הוי שיץ למעוטי צזעל מוס דמשה לאו צזעל מוס הוה כדלמריין צפרק (ט) אלו מומין (דף לו) אס כן עשיתו למשה צזעל מוס מכל מקום לא הוה מסתבר למידרש אתך להכי אי לאו משום דכתיב ומוס אין צך:

(א) ואלכלי מן הרומ וגו'. אבל סנהדרין ילמרו חזון משה לא (שם). ונשאו אתך. גרסין ולא גרס צמשא העם. אלף אסנהדרין ילמרו קאי והקל מעליך ונשאו אתך (שם). כדי שיהו רואין זה את זה. ליתו שמועין איש את חצירו וממוזקין אז עס זה עד שתלך הוראה הכלה. שאלו היו יושצין סברה שלל צעגולה אין בני רשע השורה רואין בני סוף שורתו, וכעגולה צמלה לא היו יושצין כדי שיהא מקום ללמל וללא (וחילין ג.). דברי מחייבין ודברי מוזבין. פלוגי מייד וטעם והטעם הוה, פלוגי זכחי ומן הטעם הוה (מעיר נד.).

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא פי"ז], (ב) [לעיל כט. לז: תוספ' סוף פי"ז], (ג) [לעיל כ: נדה מט: קידושין עו: ד] יבמות קא. ע"ש קידושין עו: (ד) קידושין עו: ע"ש היריות ד: ע"ש, (ה) [לעיל י. ע"ש, (ו) חולין ה. ה] [לעיל לה. לה. ט] [ל"ל המוזין ורבי המחייבין כך אי צמשה צשמשיות וכן הוצא לעיל לה. לה. וכו' מפרש"י דהלא ותי טעב צפירות רש"י דלעיל לה. ד"ה התמיצין, (ז) צפ"א: פרכיין, (ח) [עין לעני הא חזר ד"ה ושלו שורות, (ט) [בני דל"ל דקרא], (ס) פ"י לשון ממונה כגון פרנס וגואלי, (סז) רב שמאל צר יהודה, (סח) הוא וצנו וא"כ צלא מישאל נמי מישאל פ"י, (טט) [ל"ל מצמכת צכרות צפרק מומין אלו (דף מד.)].

תורה אור השלם

- 1. לא תטה משפט אציקך בריביו:
- 2. לא תאבה לו ולא תשמע אצלו ולא תחוס עיך עליו ולא תחמל ולא תבסח עליו:
- 3. בלך יפה רעיותי ומוס אציך:
- 4. ויאמר יי אל משה אקפה לי שעביעם איש מוצקי ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושתריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: במדבר יא טו
- 5. ושפטו את העם בכל עת וזקיה כל הדבר הגדול וביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם וקבל מעליך ונשאו אתך: שמות יח כב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משום שכניה וכו' שכניה עליהן דכתיב פל"ל ומיתת שכניה ממחק ומדיא: (ב) ד"ה ונשאו וכו' טעום שכניה צ"ב ע"ל דף ז ע"א: (ג) ד"ה חתאי וכו' ומתקדקין צדביהם: (ד) ד"ה וכותצין וכו' יוכחי כתצו של כל"ל ומיתת על ממחק:

מוסף רש"י

כל הראוי לדון דיני נפשות. כל שכן שהוא כשר לדיני ממונות (נדה סו:). כשם שב"ד מנוקין בצדק. עגמות בצדק משפט (לעיר ב:). כך מנוקין מכל מום. פסול יוסין, וצסנהדרין קאמר, אז גדולה אז קטנה, אל לייני דעגלמא לא (קידושין לו:) יליף מהאי קרא כולן יפה רעימי דלאיירי צסנהדרין (יבמות קא.). עמך. מיוחסין כמותך בשום משום שכינה. סנהדרין צשאותה שעה האצרו להיות מיוחסין משום שכניה. על עס צנאוה נאקס ש טעב דכתיב (במדבר